

РАДМИЛА ОБРАДОВИЋ

БИЉАНА ЧУБРОВИЋ: *ФОНОЛОШКА СТРУКТУРА
НОВИЈИХ ФРАНЦУСКИХ ПОЗАЈМЉЕНИЦА
У САВРЕМЕНОМ ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ*

(*Philologia*, Филолошки факултет, Београд, 2005, 204 стране)

Монографија Биљане Чубровић *Фонолошка структура новијих француских позајмљеница у савременом енглеском*¹ бави се „савременом контактном ситуацијом карактеристичном за два велика европска језика, енглески језик као прималац и француски језик као давалац.“ Ужа тема ове монографије јесте процес језичког позајмљивања из француског у енглески језик и то енглески језик британске провинцијенције, пре свега „домен фонолошке структуре новијих француских позајмљеница у енглеском језику као и механизам њиховог фонолошког прилагођавања које активира овај језик.“

Основни циљ аутора је одређивање нивоа фонолошке асимилације француских позајмљеница у енглеском језику, што подразумева дефинисање чиниоца који утичу на асимилацију, а то ће омогућити и установљавање хијерархије асимилаторних фактора, тј. интерних и екстерних чинилаца који утичу на фонолошку адаптацију. Други циљ који је аутор себи поставио је опис иновација фонолошког типа, које су у енглески језик унесене путем француских позајмљеница.

Будући да корпус обухвата позајмљенице које су у енглески, као језик прималац, ушле у XIX и XX веку, ово истраживање је синхронијског типа, иако аутор повремено наводи податке из историјске перспективе, пре свега у позајмљивачким си-

---

¹ Ова монографија представља незнатно измењен текст докторске дисертације одбрањене септембра 2004. године на Филолошком факултету у Београду, пред комисијом коју су сачињавали др Борис Хлебец, редовни професор енглеског језика, др Љубомир Михаиловић, редовни професор енглеског језика и ванредни професор опште лингвистике и др Михаило Поповић, доцент за француски језик.

туацијама у којима ће се поређењем два језичка плана сазнати више о фонолошкој структури позајмљенице у синхронијској димензији.

Основна тенденција овог истраживања јесте проучавање фонолошке структуре новијих француских позајмљеница у савременом енглеском језику, а аутор се за XIX и XX век определио управо стога што у том периоду није дошло до значајнијих промена у фонолошким системима двају језика у контакту, као ни у фонетским навикама изворних говорника енглеског и француског језика, па је отуда поменути период подесан за детаљније проучавање. При том је, како истиче аутор, прилив француских позајмљеница у XX веку вишеструко смањен „у поређењу са интензитетом контактних ситуација на релацији *француски* → *енглески*, које су се дешавале у XIX веку.“

Као извор позајмљеничке грађе послужио је *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary* (1996), док је извор фонолошког израза енглеских реплика у највећој мери био Велсов речник изговора (Wells 1990), а аутор је по потреби фонолошке облике позајмљеница преузимао и из других реченика. У случајевима када ниједан од извора не наводи дату позајмљеницу и када је аутор консултовао *Oxford English Dictionary* или *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary*, радило се о лексемама које су, готово „без изузетка, неасимиловане и нискофреквентне у језику примаоцу, и о њима се може говорити као страним речима у енглеском језику.“ Аутор је у разматрање узео и изговорне дублете, који су често веома различите структуре, а њихов степен асимилованости у енглеском језику представља нарочито занимљиву тему за проучавање.

У овом истраживању користи се метода контрастивног карактера, а основни елементи поређења су скупови дистинктивних обележја француских и енглеских гласова, с тим што се у циљу добијања валидних резултата каткада пореде и недистинктивна обележја француских и енглеских фонема. Полазна тачка анализе је гласовни сегмент француског језика, тј. глас из модела, и његове транслингвалне фонетске реализације у енглеским позајмљеницама, тј. репликама, односно, смер контрастирања је *француски модел* → *енглеска реплика*.

На корпусу који садржи око 900 позајмљеница, простих и сложених лексема, указује се „на основне асимилаторне тенденције позајмљеница које се дешавају при трансферу из једног језика у други. Кроз седам поглавља монографије аутор прати транслингвалне промене у смеру *француски модел* → *енглеска реплика*, превасходно на британским, а каткада“, у циљу бољег објашњавања фонетског стања позајмљенице, и на „америчким фонолошким изразима француских позајмљеница“.

Одељци књиге груписани су према резултатима трансфонемизације.

Где год је то било могуће, сегменти анализе транслингвалних релизација француских гласова сврстани су према релевантним фонолошким параметрима. Један од начина трансфонемизације француских вокала је дифтонгизација у енглеском језику, као језику примаоцу. Све француске фонеме које резултирају енглеским дифтонгом у реплици дате су у одељку о дифтонгизацији, и тако редом. Што се тиче анализе консонантских промена у смеру *језик давалац* → *језик њималац*, поглавље о консонантима своди се на неочекиване промене које француски консо-

нанти доживљавају при трансформацији. Овакве промене неретко су условљене различитостима у ортографским представљањима одређених фонема.

„На основу резултата анализе корпуса позајмљеница аутор показује да типовима транслингвалних промена управљају различити фактори од којих директно зависи ниво асимилације позајмљеница. Транслингвални третман фонолошких категорија, попут вокалске назалности, дифтонгизације, дужине вокала, као и најзанимљивијих консонантских транслингвалних феномена, доведен је у директну везу са асимилаторним факторима другог типа, континуитетом употребе, фреквенцијом и друштвеним статусом позајмљенице, као и неким другим факторима мањег значаја.“ До података у вези са вредностима параметара фреквенције употребе и друштвеног статуса позајмљенице аутор је иначе дошао кроз три самостална истраживања спроведена на Универзитету у Редингу, у Великој Британији, академске 2001/2002. године. Циљ прве анкете је био процена нивоа фреквенности француских позајмљеница из корпуса. Друга експериментална анкета обухватила је снимање корпусног материјала. Трећи, уско циљани експеримент мањег обима, везан је за оцењивање присуства и одсуства престижности код лексема из корпуса. „Супрасегменталне карактеристике предмет су анализе посебног одељка, у коме се указује на значајне утицаје француске акцентуације на данашњи изговор енглеских речи француског порекла.“

Чини се да се овој исцрпној и свеобухватној монографији, чија библиографија садржи преко 150 библиографских јединица, ништа не може ни додати нити одузети. Она по много чему представља значајан допринос не само проучавању односа два велика европска језика, него и српској, па и контактаној лингвистици уопште, о чему сведочи и чињеница да она „сфери контактне лингвистике нуди и термилошке иновације, концепте *ѿрансеме* и *ди-ѿрансеме*, као простих и сложених транслингвалних јединица.“